

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Polityki Rodzinnej

DPR-IV.055.13.2025.AS

Warszawa, dnia 1 grudnia 2025 r.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r., poz. 870), w związku z petycją z dnia 30 października 2025 r., złożoną w sprawie zmiany zasad ustalania prawa do świadczenia wychowawczego w związku ze współdzieleniem opieki nad dzieckiem, przedstawiam poniżej stosowne informacje:

Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r., poz. 1576, z późn. zm.) określa jednoznaczne i równe dla wszystkich zasady nabywania prawa do świadczenia wychowawczego i nie przewiduje nierówności w dostępie do świadczenia wychowawczego ani uprzywilejowań dla określonych osób ubiegających się o te świadczenia. Warunki przyznawania świadczenia wychowawczego są takie same zarówno dla matek, jak i ojców dzieci.

W świetle przepisów ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (art. 4 ust 2 pkt 1) świadczenie wychowawcze na dziecko przysługuje jednemu z rodziców (matce albo ojcu) dziecka, jeżeli łącznie spełnione są dwie przesłanki: pozostawanie dziecka na utrzymaniu tego rodzica oraz wspólne zamieszkiwanie dziecka z tym rodzicem.

Wyjątek od tej zasady wprowadza art. 5 ust. 2a ww. ustawy, zgodnie z którym, w przypadku gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę świadczenia wychowawczego ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego za dany miesiąc świadczenia wychowawczego.

Opieka naprzemienna, o której mowa w ww. przepisie jest instytucją prawa rodzinnego pozwalającą na pozostawienie władzy rodzicielskiej i sprawowanie opieki nad dzieckiem, jego obojgu rodzicom.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie posługuje się co prawda wprost pojęciem „opieka naprzemienna”, jednak zarówno art. 58 § 1 i 1a, jak i art. 107 § 1 i 2 K.r.o., które regulują sposób wykonywania władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu (separacji) lub rozłączenia rodziców, pozwalają na wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej sprawowanej poprzez pieczę naprzemienną i tej instytucji dotyczą ww. zapisy o opiece naprzemiennej w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Natomiast wyrazem instytucji opieki naprzemienniej na kanwie przepisów proceduralnych są art. 582¹ § 4, 598²² oraz 756² § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, które odwołują się do orzeczenia, „w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach”.

W praktyce oznacza to, że sąd orzekając o opiece/pieczce naprzemienniej wskazuje okresy, w jakich rodzice naprzemiennie będą zamieszkiwać z dzieckiem i sprawować nad nim opiekę, np. w oparciu o plan wychowawczy. Jeśli będzie to opieka nad danym dzieckiem sprawowana w powtarzających się i porównywalnych okresach, to na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, każdy z rodziców będzie mógł ubiegać się także o świadczenie wychowawcze na to dziecko. Świadczenie to, po spełnieniu warunków ustawowych, zgodnie z art. 5 ust. 2a ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, będzie mogło zostać przyznane nie w kwocie 800 zł, lecz w wysokości połowy kwoty świadczenia przysługującego za danym miesiącem (tj. co do zasady w wysokości 400 zł miesięcznie).

Regulacje w zakresie sprawowania opieki naprzemienniej znajdują się w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci od początku jej funkcjonowania i sądy powszechnie ustanawiają opiekę/pieczkę naprzemienną mieszczącą się w granicach określonych w ww. ustawie.

Natomiast, brak prawomocnego orzeczenia sądu o ustanowieniu opieki naprzemienniej oznacza, że w danej sprawie nie jest możliwe ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego z uwzględnieniem określonych w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci przepisów dotyczących podzielności świadczenia wychowawczego w przypadku opieki naprzemienniej.

W sytuacji, gdy rodzice nie sprawują orzeczonej sądownie opieki naprzemienniej, świadczenie wychowawcze przysługuje w pełnej wysokości temu rodzicowi, który sprawuje faktyczną opiekę nad dzieckiem i z którym dziecko wspólnie zamieszkuje.

W przypadku zbiegu prawa rodziców do świadczenia wychowawczego, świadczenie to zgodnie z art. 22 ww. ustawy, wypłaca się temu z rodziców, który faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem. Jeżeli opieka nad dzieckiem sprawowana jest równocześnie przez oboje rodziców, świadczenie wychowawcze wypłaca się temu, kto pierwszy złoży wniosek. Natomiast w sytuacji, gdy po złożeniu wniosku o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego przez rodzica, drugi rodzic złoży wniosek o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego w związku z opieką nad tym samym dzieckiem, organ realizujący

to świadczenie dokonuje ustaleń i w tym celu może zwrócić się do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, w celu ustalenia kto sprawuje faktyczną opiekę nad dzieckiem.

Jeśli w wyniku podjętych działań, organ realizujący świadczenie wychowawcze, którym jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustali, że miejsce zamieszkania dziecka zostało określone przez sąd opiekuńczy przy jednym z rodziców, to ZUS jest związany treścią takiego orzeczenia - zgodnie z art. 365 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

W takim przypadku, istotne dla przyznania rodzicowi świadczenia wychowawczego będzie wiążące dla ZUS orzeczenie sądu, w którym sąd ustalił przy tym rodzicu miejsce zamieszkania dziecka.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizujący ustawę o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, w oparciu o występujące w indywidualnej sprawie okoliczności faktyczne i prawne, ustala prawo do świadczenia wychowawczego, nie jest natomiast uprawniony do dokonywania rozstrzygnięć dotyczących instytucji prawa rodzinnego w zakresie opieki nad dzieckiem – jest to materia zarezerwowana do właściwości sądów.

Zaś, kwestie dotyczące postępowania sądowego w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego uregulowane są w należącej do właściwości Ministerstwa Sprawiedliwości ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są prowadzone ani planowane zmiany regulacji ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, które przewidywałby inne - poza orzeczoną sądownie opieką naprzemienną - przypadki podzielnosci świadczenia wychowawczego pomiędzy rodziców dziecka. Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci nie zawiera jednocześnie przeciwwskazań do swobodnego dysponowania przez rodzica otrzymywanym świadczeniem wychowawczym, np. poprzez przekazywanie jego części drugiemu rodzicowi, za dni sprawowania przez niego wyłącznej opieki nad dzieckiem w danym miesiącu/miesiącach.

Dorota Gieriej
Zastępca Dyrektora
Departamentu Polityki Rodzinnej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

